

Tovább töredezik a lengyel jobboldal, szakad a PiS

Hónapok, sőt évek óta tartó belső feszültségek után bekövetkezett a sokak által régóta anticipált szakadás a Jarosław Kaczyński vezette Jog és Igazságosság (PiS) pártban. Július 29-én Mateusz Morawiecki korábbi miniszterelnök negyven hozzá hű parlamenti képviselővel együtt megalapította saját parlamenti frakcióját, a **Rozwój Plus** (Fejlődés Plusz) nevű tömörülést. A PiS ezzel képviselőinek mintegy egyötödét veszítette el, ami meghatározó fejleménynek tekinthető a 2027 őszi tervezett parlamenti választások előtti politikai erőter átrendeződésében.

Morawiecki az elmúlt hónapokban egyértelművé tette, hogy célja a PiS vezetésének megszerzése, vagyis a 77 éves Jarosław Kaczyński leváltása, aki immár több mint huszonhárom éve meghatározó alakja a lengyel jobboldali politikának. A 2025 júniusában tartott pártkongresszuson Kaczyńskit a küldöttek elsöprő, 96 százalékos támogatással újraválasztották pártelnöknek, így akkor még nem mutatkozott esély a generációváltásra, jóllehet előrehaladott életkora és egészségi állapota ezt egyre inkább indokoltá tenné.

A jelenlegi szakadás hátterének megértéséhez érdemes visszatekinteni az elmúlt évtized eseményeire. A PiS 2015-ben fölényes győzelmet aratott a parlamenti választásokon és önálló kormányalakításra szerzett felhatalmazást. Jarosław Kaczyński ekkor Beata Szydłót jelölte miniszterelnöknek. Szydło a konzervatív szavazók körében különösen népszerű volt, elsősorban azért, mert határozottan fellépett az Európai Unió hatásköreinek fokozatos bővítésével szemben. Ennek ellenére rövid időn belül Mateusz Morawiecki váltotta a kormányfői tisztségben.

Kaczyński olyan, nemzetközi kapcsolatokkal rendelkező szakembert keresett, aki képes kezelni a gazdasági kihívásokat, egyúttal enyhíteni tudja Varsó és az uniós intézmények között kialakult feszültségeket. Morawiecki középkorú bankárként, mérsékelt technokrata imázsával ideális választásnak tűnt erre a szerepre.

Morawiecki 2017 és 2023 között vezette a lengyel kormányt, végig a PiS vezetésének támogatásával. Kormányzásának utolsó éveit rendkívüli kihívások határozták meg: a koronavírus-járvány, a belarusz–lengyel határon kialakuló migrációs nyomás, valamint az ukrajnai háború. Válságkezelését ugyanakkor éles bírálatok érték a jobboldali Konföderáció részéről, amely ezekben az években folyamatosan erősödött.

A Konföderáció szerint a Morawiecki-kormány túlzott mértékben igazodott a „brüsszeli napirendhez”, különösen a migráció és a zöldpolitika területén, miközben a PiS választóinak eurorealista retorikát hirdetett, de számos kérdésben ennek ellentmondó politikát folytatott.

Hasonló kritikák azonban nem csak az ellenzékből érkeztek. A PiS-en belül is egyre többen fogalmaztak meg fenntartásokat, különösen a párt akkori koalíciós partnere, a Szolidáris Lengyelország (későbbi nevén Szuverén Lengyelország) részéről, amellyel a PiS az Egyesült Jobboldal szövetségét alkotta.

Morawiecki eközben fokozatosan saját politikai bázist épített ki a PiS-en belül abban a reményben, hogy idővel átveheti a párt irányítását és egy mérsékeltabb, centrum felé nyitó jobbközép formációvá alakíthatja azt. Elképzelése szerint a párt kommunikációjának középpontjába a gazdasági

teljesítményt és a fejlesztéspolitikát kellett volna állítani, háttérbe szorítva a hagyományos hazafias identitáspolitikai üzeneteket.

Bár a PiS a 2023-as parlamenti választásokon ismét a legtöbb szavazatot szerezte, nem tudott koalíciós partnert találni, így ellenzékbe szorult. A 2017 és 2023 között még kezelhető belső feszültségek ezt követően tovább mélyültek, mára nyílt szakításhoz vezettek.

2026 áprilisában Mateusz Morawiecki még a PiS-en belüli politikai platformként hozta létre a **Rozwój Plus** (Fejlődés Plusz) nevű szerveződést. A kezdeményezés egy mérsékelt, fejlesztéspárti, jobbközép irányvonalat kívánt képviselni, azzal a céllal, hogy a párt a hagyományos konzervatív szavazóbázison túl is szélesebb társadalmi támogatottságot szerezzen.

A konfliktus 2026 júliusában éleződött ki, amikor Jarosław Kaczyński felszólította a párttagokat, hogy lépjenek ki minden külső politikai szervezetből, és írjanak alá hűségnyilatkozatot a PiS vezetése mellett. Morawiecki csoportja ezt elutasította. Július 29-én hivatalosan is bejegyezték a **Rozwój Plus parlamenti frakciót** (*Klub Parlamentarny Rozwój Plus*), amely negyven képviselővel és egy szenátorral kezdte meg működését. A lengyel alsóházban (Szejm) ezzel a harmadik legnagyobb parlamenti frakcióvá vált, miközben a PiS-ből történő kizárásuk hivatalos eljárása még folyamatban maradt.

A Rozwój Plus parlamenti csoportjához számos ismert és befolyásos politikus csatlakozott. Köztük található Paweł Jabłoński korábbi külügyminiszter-helyettes, Michał Dworczyk volt miniszterelnökségi államtitkár és jelenlegi európai parlamenti képviselő, Piotr Müller korábbi kormánybiztos és EP-képviselő, Marcin Horała volt infrastrukturális miniszter, Waldemar Buda korábbi fejlesztéspolitikai államtitkár és EP-képviselő, valamint Ryszard Terlecki, a Szejm egykori alelnöke, aki hosszú időn keresztül Jarosław Kaczyński egyik leglojálisabb szövetségeseinek számított.

A PiS-ben bekövetkezett szakadás a 2027-es parlamenti választások közeledtével az idei év egyik legjelentősebb politikai fejleményének tekinthető. A párt parlamenti képviselőinek több, mint húsz százalékát elveszítette, így 146 mandátummal már csak a második legnagyobb frakciót alkotja a Szejmben, Donald Tusk miniszterelnök Polgári Koalíciója mögött, amely 156 képviselővel rendelkezik. A harmadik leg erősebb parlamenti csoport immár a Rozwój Plus negyven képviselővel.

A legfrissebb közvélemény-kutatások alapján elméletileg elképzelhető lenne egy olyan széles jobboldali együttműködés, amelyben a PiS, a Rozwój Plus, a Konföderáció és a Grzegorz Braun vezette Korona Konföderáció közösen parlamenti többséget szerezne, és leválthatná Donald Tusk kormányát. Ez a forgatókönyv azonban jelenleg inkább elméleti lehetőségnek tekinthető.

Ennek elsődleges oka Mateusz Morawiecki személyes politikai ambíciója. A korábbi miniszterelnök ismét kormányfő szeretne lenni, ez azonban aligha elfogadható a két jobboldali radikális párt, a Konföderáció és a Korona számára. Mindkét politikai erő éppen a Morawiecki-kormány bírálata építette fel támogatottságát, ezért számára elfogadhatatlan lenne Morawiecki ismételt miniszterelnök-jelölése.

Emellett Jarosław Kaczyński is világossá tette, hogy továbbra sem tart elképzelhetőnek koalíciót Grzegorz Braun pártjával. Ez azért különösen jelentős, mert a jelenlegi mandátumbecslések szerint a Korona támogatása nélkül a konzervatív oldal várhatóan nem tudná megszerezni a parlamenti többséghez szükséges 231 képviselői helyet.

Amennyiben Morawiecki ragaszkodik ahhoz, hogy ismét miniszterelnök legyen, reális alternatívát gyakorlatilag csak egy Donald Tusk vezette Polgári Koalícióval kötött együttműködés jelenthetne.

Egy ilyen konstrukció feltehetően az Egyesült Államok jelenlegi adminisztrációjának támogatását is élvezné, legalábbis egy ilyen konstrukció összhangban állna az Egyesült Államok jelenlegi adminisztrációjának feltételezett preferenciáival. Az Egyesült Államok varsói nagykövete, Tom Rose ugyanis nyíltan szimpátiát mutat Morawiecki iránt, miközben következetesen óvja a lengyel konzervatív erőket attól, hogy Grzegorz Braun pártjával lépjenek koalícióra.

Mielőtt azonban egy lehetséges kormánytöbbségről érdemben lehetne beszélni, a Rozwój Plusnak mindenekelőtt önálló politikai erőként kellene bejutnia a Szejmbe, vagyis el kellene érnie az öt százalékos parlamenti küszöböt. Ez korántsem tekinthető biztosnak.

A legfrissebb közvélemény-kutatások szerint a Polgári Koalíció 30 százalékon áll, a PiS támogatottsága 17 százalékra – történetének eddigi legalacsonyabb szintjére – esett vissza. A Konföderáció támogatottsága 12, míg a Korona Konföderációé 11 százalék. A felmérések alapján a Rozwój Plus megközelítőleg 7 százalékos eredményre számíthat, nagyjából a Baloldallal (Nowa Lewica) azonos támogatottsággal. A többi politikai erő jelenleg nem érné el a háromszázalékos szintet.

A PiS szakadásának legfontosabb következménye, hogy a párt immár elveszítette korábbi hegemon szerepét a lengyel konzervatív politikai térfélen. Az elmúlt két évtizedben Jarosław Kaczyński sikeresen megakadályozta, hogy a PiS-től jobbra jelentős politikai erő szerveződjön, miközben a belső ellenfeleket is folyamatosan ellenőrzés alatt tartotta. Ez az időszak most lezárulni látszik. Míg 2020-ban a közvélemény-kutatások még rendszeresen 40 százalék feletti támogatottságot mértek a PiS számára, addig mára a párt népszerűsége történelmi mélypontra, 20 százalék alá süllyedt. Bár Karol Nawrocki konzervatív jelölt 2025-ös elnökválasztási győzelme Rafał Trzaskowskival szemben sokak szemében a lengyel politika jobbra tolódásának jeleként volt értékelhető, Mateusz Morawiecki PiS-ből való kiválása alapvetően átrendezte a jobboldali politikai erőviszonyokat. Ennek következtében Donald Tusk és a Polgári Koalíció jelenleg kedvezőbb helyzetből készülhet a következő parlamenti választásokra, ami növeli annak esélyét, hogy 2031-ig megőrizze kormányzati pozícióját.